

Standard współpracy
Jednostek Samorządu Terytorialnego
i Organizacji Pozarządowych
w Subregionie Zachodnim Województwa
Śląskiego.

Rybnik, 2015

SPIS TREŚCI

| CZYM JEST STANDARD, JAKA METODOLOGIA ZOSTAŁA WYKORZYSTANA DO OPRACOWANIA DOKUMENTU

| DIAGNOZA POTENCJAŁU NGO W ZAKRESIE WSPÓŁTWORZENIA I WSPÓLREALIZACJI POLITYK PUBLICZNYCH

| ODBIORCY STANDARDU

| STANDARDY WSPÓŁPRACY JST I NGO W SUBREGIONIE ZACHODNIM WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

| PODSUMOWANIE

| CZYM JEST STANDARD, JAKA METODOLOGIA ZOSTAŁA WYKORZYSTANA DO OPRACOWANIA DOKUMENTU

Niezawodna Wikipedia informuje, że **standard** to wspólnie ustalone kryterium, które określa powszechne, zwykle najbardziej pożądane cechy czegoś, np. wytwarzanego przedmiotu. Standard po prostu informuje nas o tym, czego po danym produkcie powinniśmy się spodziewać.

W usługach, a to właśnie z nimi mamy do czynienia w przypadku kooperacji dwóch sektorów: publicznego (administracja) i pozarządowego (organizacje) powszechnym standardem jest standard obsługi klienta.

Służy on do zarządzania jakością obsługi klienta, prowadzi do wzrostu umiejętności i zachowań wśród świadczących usługi (urzędników, pracowników organizacji) zapewniając wysoki poziom ich pracy. Pozwala również na zdiagnozowanie luk kompetencyjnych u pracowników i wzmacnianiu obszarów wymagających korekty.

W przypadku współpracy administracji i organizacji mamy do czynienia z dosyć złożoną sytuacją. Ponieważ obydwie strony świadczą sobie usługi wzajemnie. Przedstawiciele organizacji są bowiem obsługiwani przez urzędników jak każdy inny obywatel, a więc to oni są klientami. Jednak w sytuacji kiedy uzyskują wsparcie realizacji zadania (zazwyczaj w formie dotacji) sytuacja odwraca się, tym razem to organizacja realizuje usługę zamówioną przez urząd.

Kluczowym problemem dotyczącym standardu współpracy jest kwestia stworzenia dokumentu funkcjonalnego, a więc takiego, który będzie służył obydwu stronom współpracy. W przedmiotowym wypadku mowa o zaspokojeniu oczekiwań organizacji pozarządowych i administracji samorządowej i takim opisanu współpracy aby mieściła się ona w przewidywalnych dla partnerów ramach. Z racji, że mamy do czynienia ze standardem

dedykowanym konkretnemu obszarowi geograficznemu standard musi także uwzględniać specyfikę administracji samorządowej na danym terenie, oraz specyfikę organizacji pozarządowych, oraz kontekst lokalny, zwłaszcza kulturowy (uksztaltowane historycznie wzorce współpracy, postrzeganie władz, śląski kult pracy itd.).

Trudno jednoznacznie określić czym charakteryzują się samorzady lokalne terenu Subregionu ponieważ są one diametralnie różne: od najmniejszej gminy w województwie jaką są Jejkowice, przez Radlin, czy Rydułtowy niewielkie miasta z bardzo gęstą zabudową po największy ze względu liczby ludności, ale także bardzo rozległy terytorialnie Rybnik. Także władze lokalne nie mają oczywiście jednolitego charakteru. Jako pewną specyfikę władz lokalnych można pokusić się o wskazanie, że ostatnie wybory samorządowe spowodowały wiele zmian. Nowe, bez wyjątku młodsze władze objęły stery w Rybniku, Jastrzębiu-Zdroju, Pszowie, Świerklanach, Gaszowicach, Gorzycach. Jeżeli dodamy prezydenta Wodzisławia Śląskiego i wójta Jejkowic to na obszarze Subregionu Zachodniego województwa śląskiego mamy bardzo młodych jak na polskie warunki rządzących gminami. Czas pokaże, czy wpłynie to pozytywnie czy negatywnie na relacje z organizacjami pozarządowymi.

Jeżeli chodzi o organizacje pozarządowe to mowa o blisko tysiącu stowarzyszeń i fundacji. Zagęszczenie organizacji w przeliczeniu na liczbę mieszkańców należy do najniższych w kraju. Dominują wśród nich kluby sportowe. Symptomatyczne jest to, że na terenie na którym powietrze należy do najbardziej zanieczyszczonych pyłem w całej Europie tak niewiele organizacji zajmuje się ekologią.

Dotychczasowa praktyka tworzenia standardów dotyczących współpracy na styku organizacji pozarządowych i administracji publicznej bazowała na metodologii opracowanej przez Jerzego Boczonias. Zdaniem J. Boczonias standaryzacja składa się z następujących faz

- Faza I – tworzenie standardów.
- Faza II – stanowienie standardów.
- Faza III – stosowanie standardów.
- Faza IV – monitoring, kontrola i weryfikacja standardów.¹

¹ J. Boczoń, *Poradnik standaryzacji usług społecznych, SPLIT, Warszawa 2004*

Zaś samo tworzenie opiera się na opisie następujących kategorii /elementów standardu (metodologia sieci SPLOT bazująca na opracowaniach Jerzego Boczonja)

1. Definicja – filozofia
2. Cel obszaru/usługi
3. Odbiorcy
4. Zakres merytoryczny
5. Zespół
6. Niezbędne zasoby techniczne
7. Sposób weryfikacji, w tym wskaźniki

Sam Jerzy Boczoń zauważał jednak, że „administracja częściej standardy rozumie, jako dość sztywny i raczej niezmienny schemat postępowania, obowiązujący w danej sferze i chroniony prawem. Egzekwowanie tego nakazu traktuje, jako konieczność biurokratyczną. Organizacje pozarządowe, które są najczęściej praktycznymi realizatorami tych usług, preferują podejście aksjologiczne, traktując standardy jako konstrukcje dynamiczne, pozwalające na dostosowywanie działań do aktualnych warunków, wynikających z praktyki stosowania konkretnych rozwiązań, choć samą potrzebę budowania standardów, traktują jako element realizowanej misji.”²

Zatem może warto zastanowić się nad innym rozwiązaniem, skoro standard powinien dotyczyć obydwu stron, a relacja jest bardziej złożona niż zwykle?

Standard może pełnić następujące funkcje:

- **Funkcja normotwórcza** - rozumiana jako, formalnie i organizacyjnie uwarunkowane, modelowe (jednolite) porządkowanie relacji pomiędzy ilościowymi (techniczno-organizacyjnymi) i jakościowymi (regulacyjnymi) kryteriami świadczenia usługi a potrzebami w tym zakresie.

²

J. Boczoń, Ekspertyza Ocena Gminnego Standardu Wychodzenia z Bezdomności

- **Funkcja stymulująca** - rozumiana jako zespół czynników mających wpływ na kształt i zasady funkcjonowania rynku usług społecznych.
- **Funkcja ekonomiczna** - określająca, poprzez kryteria kosztów, w tym kosztu jednostkowego, racjonalność finansową świadczonej usługi.
- **Funkcja społeczna** - jako czynnik kształtujący jakość życia; relacja między sposobem funkcjonowania infrastruktury usług społecznych a poziomem zaspokojenia, przypisanych jej zadaniom, potrzeb społecznych³.

Moje własne doświadczenie, wynikające także z realizacji tego projektu (Międzysektorowa współpraca czyli wspólnota samorządowa w innym wymiarze) skłania mnie do tego, żeby opisać standard normotwórczy z elementami społecznymi. Zapewne nie spełni to oczekiwań administracji samorządowej, ani realizatorów projektu, jednakże.. Miałem okazję uczestniczyć w realizacji projektu i prowadziłem warsztaty, między innymi dla przedstawicieli lokalnego samorządu. Dyskusja o wysokości wkładu własnego skończyła się tym, że każdy postanowił pozostać przy swoim, różnice w interpretacji przepisów były ogromne i każdy optował za tym, że radca prawny „jego” urzędu ma rację. Na tym etapie – w mojej opinii, także jako świeżo upieczonego przedstawiciela administracji samorządowej – nierealnym jest osiągnięcie porozumienia pomiędzy urzędami w zakresie unifikacji procedur. Możemy jedynie stymulować pewne podstawy i nakłaniać do kierunkowania zmian.

W ramach tego opracowania chciałbym jednak zaproponować nową metodologię.

W 2005 roku ukazała się książka **Strategia błękitnego oceanu** (ang. *Blue Ocean Strategy*) – której autorami są W. Chan Kim i Renée Mauborgne związani z francuską wyższą szkołą biznesu INSEAD. Wywołała ona sporo zamieszania w świecie biznesu i stała się inspiracją dla przedsiębiorczych poszukujących innowacji. Także Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS wykorzystywało metodę w pracy nad swoją strategią. Najciekawszym elementem strategii są narzędzia opracowane przez autorów książki. Jednym z nich jest matryca do analizy – na pierwszy rzut oka podobna do najbardziej popularnej analizy SWOT,

³

J. Boczoń, Poradnik standaryzacji usług społecznych, SPLOT, Warszawa 2004

daje jednak zupełnie inne rezultaty. Pola zaproponowane przez są W. Chan Kim i Renée Mauborgne to:

1. Wyeliminuj.

2. Zredukuj.

3. Wzmocnij.

4. Stwórz

Niedawno miałem okazję przeglądać jeden z miesięczników biznesowych – opisana analiza była zastosowana jako narzędzie pracy z liderami biznesu. Dlaczego nie może posłużyć temu, żeby przyjrzeć się współpracy organizacji i administracji, stworzyć tą drogą stymulujący standard? Nie ma przeciwwskazań.

Skąd jednak zaczerpnąć materiał wyjściowy do przeprowadzenia analizy? Założenia, które przyświecały mi przy tworzeniu standardu są następujące:

- Standard powinien wiązać się z **Modelem współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Jest to dotychczas najbardziej kompleksowy dokument dotyczący relacji organizacji i administracji. Co więcej, na bazie założeń Modelu ogłoszono konkurs w ramach którego realizowany był projekt, który jest i na bazie którego realizowano projekt Międzysektorowa współpraca czyli wspólnota samorządowa w innym wymiarze.**
- Założenia Modelu powinny zostać przeanalizowane pod kątem materiału wypracowanego na warsztatach, wynikającego z raportów i analiz powstałych w ramach projektu Międzysektorowa współpraca czyli wspólnota samorządowa w innym wymiarze. W ten sposób dokument nabierze charakteru lokalnego, dotyczącego Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego.

| CEL GŁÓWNY:

Stymulowanie pożądaných zachowań we współpracy pomiędzy sektorami

| CELE SZCZEGÓŁOWE:

- Wzmocnienie współodpowiedzialności obydwu sektorów za współpracę
- Edukowanie przez dobre praktyki i dzielenie się doświadczeniami
- Wzmocnienie roli planowania strategicznego jako kluczowego obszaru współpracy sektorów
- Promowanie ujednolicania zasad i procedur pomiędzy jednostkami administracji samorządowej

Międzysektorowa
współpraca

| DIAGNOZA POTENCJAŁU NGO W ZAKRESIE WSPÓŁTWORZENIA I WSPÓLREALIZACJI POLITYK PUBLICZNYCH

Współtworzenie i realizacja polityk publicznych we współpracy organizacji pozarządowych i samorządu terytorialnego może przynieść duże korzyści obydwu stronom i mieć pozytywny wpływ na funkcjonowanie społeczności lokalnych.

Ocena potencjału organizacji pozarządowych z subregionu zachodniego w aspekcie ich uczestnictwa w procesach kreowania i realizacji polityk jest zadaniem trudnym z uwagi na fakt, że podmioty te mają charakter dobrowolny, a ich liderzy nie są zobowiązani do realizacji działań, które de facto stanowią zadania własne samorządów. Niemniej jednak zgodnie z zasadą subsydiarności państwa to obywatele winni realizować swoje potrzeby i rozwiązywać problemy swoich społeczności dopóty, dopóki ich zdolności samoorganizacji są wystarczające. A zadaniem administracji publicznej jest obywatelom w tym procesie pomagać.

Na tej kanwie można uznać, że organizacje pozarządowe, będące jednym z instytucjonalnych przejawów obywatelskiej samoorganizacji, są predestynowane do tego, żeby definiować obszary i sposoby realizacji polityk publicznych, a następnie także uczestniczyć w ich realizacji.

W niniejszym rozdziale postaramy się przybliżyć te obszary, w których organizacje pozarządowe z terenu subregionu zachodniego mogą aktywnie uczestniczyć w procesach kształtowania i realizacji polityk publicznych. Naszą ocenę opieramy po pierwsze na analizach zawartych w dokumentach opracowanych przez Forum Organizacji Pozarządowych Subregionu Zachodniego w ramach projektu „Międzysektorowa współpraca...”, a także na opracowaniu Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) w Rybniku, które analizuje sytuację podmiotów ekonomii społecznej w subregionie. Nie bez znaczenia pozostaje także praktyczne doświadczenie autorów opracowania w niniejszym obszarze.

Międzysektorowa
współpraca

Po pierwsze należy zwrócić uwagę na fakt, że we współpracy między różnymi podmiotami z dwóch różnych sektorów kluczową rolę odgrywają relacje międzyludzkie, których znaczenie może mieć niejednokrotnie decydujący wpływ. Zarówno negatywny, jak i pozytywny. Stąd wskazane jest utrzymywanie dobrych relacji, aby współpraca była efektywniejsza (lub w ogóle możliwa) i przynosiła większe korzyści wszystkim stronom.

Potencjał organizacji pozarządowych i innych podmiotów tzn. sektora ekonomii społecznej wydaje się być znaczący. W subregionie zachodnim działają 1602 podmioty zaliczane do tego sektora. Najliczniejsze w tej grupie są stowarzyszenia (1174), następnie kościoły (216), fundacje (104), spółdzielnie (93) i inne podmioty (15). Znaczna część z tych podmiotów działa przede wszystkim na terenie powiatu (33%) oraz gminy (24%). Na obszarze całego województwa działalność prowadzi 10% badanych organizacji z subregionu zachodniego. Z kolei 14% z nich stwierdziło, że obejmują zasięgiem teren całego kraju, a kolejne 6% wskazało na kraje należące do Unii Europejskiej. Na podstawie tych statystyk można stwierdzić, że organizacje działające w różnych branżach dysponują potencjałem zarówno wiedzy (diagnoza potrzeb i problemów) oraz potencjałem organizacyjnym do prowadzenia działań zarówno na szczeblu lokalnym, jak i wojewódzkim i ogólnopolskim.

W jakich konkretnie obszarach obydwie sektory mogą liczyć na wzajemną współpracę?

Generalnie można uznać, że we wszystkich tych, które są określone w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jako obszary działalności tego pożytku, ponieważ duża część organizacji pozarządowych w naszym subregionie określając swoje cele statutowe zapisuje większość z tych obszarów, aby nie zamykać sobie możliwości działania.

Aby jednak sprecyzować te obszary warto posilić się statystykami. Zgodnie z nimi współpraca międzysektorowa jest możliwa na pewno w obszarze sportu, gdyż aktywność deklaruje tu aż 40% wszystkich podmiotów. Kolejnymi znaczącymi obszarami są niewątpliwie edukacja i wychowanie (19,2% spośród wszystkich podmiotów), ratownictwo i ochrona ludności (16,9%) oraz kultura i sztuka (14%).

Międzysektorowa
współpraca

Fakt, że w tych sferach działa najwięcej podmiotów ekonomii społecznej nie jest zaskoczeniem, jednakże ilość nie zawsze musi przekładać się na jakość współpracy. Jednak prawdopodobieństwo, że spośród tych podmiotów (jest ich ponad 1000) samorzady będą mogły znaleźć profesjonalnych partnerów do współpracy przy kreowaniu i realizacji polityk publicznych wydaje się bardzo duże.

Kolejny ważny obszar działania podmiotów ekonomii społecznej jest związany z takimi zagadnieniami, jak przeciwdziałanie problemom i wykluczeniu (6,8% badanych podmiotów), ochrona zdrowia (5,4%), działalność na rzecz osób niepełnosprawnych (5%) oraz pomoc społeczna i usługi społeczne (4,4%). Podmiotów działających w tym obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej jest na pewno mniej niż w sferze sportu, edukacji, ratownictwa i kultury, jednak bardzo często charakteryzują się one wysokim stopniem profesjonalizacji i dysponują istotnymi zasobami ludzkimi i materialnymi oraz sporym potencjałem organizacyjnym.

Inne wartości wskazania obszary aktywności podmiotów ekonomii społecznej to promocja miasta i regionu, turystyka i wypoczynek, usługi i handel, rozwój społeczeństwa obywatelskiego, prawa człowieka, integracja międzynarodowa, ochrona środowiska, rynek pracy i aktywizacja zawodowa, ochrona praw dziecka i konsumentów, integracja międzynarodowa czy badania naukowe. W niektórych z tych obszarów na terenie całego subregionu działa może kilka, kilkanaście organizacji, lecz często prowadzą one aktywną działalność obejmującą swym zasięgiem cały subregion, a nawet województwo i kraj.

Ponadto warto zwrócić uwagę na fakt, że – jak wynika z analiz FOPPSZ – wiele organizacji pozarządowych z subregionu zachodniego prowadzących działania w różnych obszarach jest zainteresowanych udziałem w procesach rewitalizacji⁴ oraz w regionalnych inwestycjach terytorialnych⁵.

⁴ *Rewitalizacja – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe (...)) – więcej na*
http://rpo.slaskie.pl/dokument/wytyczne_w_zakresie_rewitalizacji_w_programach_operacyjnych_na_lata_2014_2020

⁵ *Idea (...) Inwestycji Terytorialnych jest współpraca samorządów na rzecz maksymalnego wykorzystania atutów samorządów i wspólnego rozwiązywania problemów więcej na*
[http://rpo.slaskie.pl/czytaj/zintegrowane_inwestycje_terytoriaalne_wsparcie_dla_osrodkow_terytoriaalnych](http://rpo.slaskie.pl/czytaj/zintegrowane_inwestycje_terytoriajne_wsparcie_dla_osrodkow_terytoriaalnych)

Międzysektorowa
współpraca

Z drugiej strony warto zadać sobie pytanie, czy przedstawiciele tych podmiotów w ogóle będą zainteresowani udziałem w często żmudnych i czasochłonnych pracach związanych z tworzeniem polityk publicznych i ich późniejszą implementacją, skoro działają dobrowolnie.

Do oceny tego aspektu niewątpliwie pomocne mogą być informacje o strukturze zatrudnienia w tych podmiotach. Otóż niemal 37% badanych podmiotów ekonomii społecznej angażuje pracowników w realizację swoich działań. W badaniach prowadzonych przez rybnicki OWES za pracowników uznano personel angażowany w formie umów o pracę lub umów cywilnoprawnych. Podmioty zatrudniające personel prowadzą działalność profesjonalną i skoro do realizacji swoich działań wykorzystują płatnych pracowników, to niewątpliwie można liczyć na ich aktywne zaangażowanie w procesy, które mogą przynieść im późniejsze korzyści umożliwiające dalsze angażowanie płatnego personelu.

Zarazem sytuacja ta oznacza, że dla znaczącej grupy podmiotów sektora ekonomii społecznej, w tym dla rosnącej liczby organizacji pozarządowych istotnego oraz coraz większego znaczenia nabiera realizacja zadań publicznych, do których wykonania zatrudniani są pracownicy. Jednocześnie sektor ten staje się systematycznie coraz bardziej znaczącym pracodawcą, a zintensyfikowanie współpracy przy realizacji polityk publicznych jest jednym ze sposobów na zwiększenie zatrudnienia w tym sektorze. Może mieć to wiele pozytywnych konsekwencji dla funkcjonowania społeczności lokalnych i być jednym z narzędzi służących rozwojowi lokalnego rynku pracy.

Ponadto organizacje pozarządowe dysponują pewnym bardzo ważnym zasobem, który jest trudny do zmobilizowania przez administrację publiczną. Mowa tu o wolontariuszach, których znaczenie dla funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej często jest wręcz bezcenne. Z ogólnopolskich badań przeprowadzonych przez Stowarzyszenie Klon/Jawor wynika, że z wolontariuszami zewnętrznymi współpracuje nieco ponad połowa (55%) stowarzyszeń i fundacji. Najczęściej krąg takich współpracowników ogranicza się do kilku osób (przeciętnie 8), jednak istnieją też organizacje współpracujące z dziesiątkami lub setkami wolontariuszy. Jednak w niemal we wszystkich (94%) polskich organizacjach regularnie i nieodpłatnie pracują członkowie oraz przedstawiciele ich władz.

Wolontariusze to cenny zasób ludzki, który organizacje pozarządowe mogą angażować zarówno do procesów kreowania, jak i realizacji polityk publicznych.

Analizując możliwości i chęci współpracy ze strony samych organizacji pozarządowych warto wziąć pod uwagę także pewien znaczący fakt: pozyskiwaniem stałych zadań publicznych zleconych przez samorząd lokalny jest zainteresowanych 93% przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej. Zagadnieniem udziału w przetargach z zastosowaniem klauzul społecznych jest zainteresowanych z kolei 47% badanych. Takie deklaracje dowodzą, że wśród organizacji pozarządowych z subregionu istnieje nie tylko potencjał do współpracy, zasoby możliwe do zagospodarowania na potrzeby społeczności lokalnych, ale także duża wola i chęć realizacji takiej współpracy w sposób znacząco większy i bardziej profesjonalny niż ma to miejsce obecnie.

| ODBIORCY STANDARDU

Niniejszy dokument jest adresowany do dwóch grup odbiorców. Na potrzeby niniejszego opracowania określiliśmy ich jako bezpośrednich i pośrednich.

Pierwszą grupę – odbiorców bezpośrednich – stanowią przede wszystkim te podmioty, które mogą z niego korzystać w procesie tworzenia polityk publicznych, ich wdrażania i ewaluacji, a następnie procesu doskonalenia i dalszego wdrażania. Są to oczywiście w pierwszej kolejności wszelkie struktury organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego, tj. urzędy miast i gmin, starostwa powiatowe, sołectwa, a także instytucje publiczne, różnego rodzaju komisje, a także rady powiatowe, miejskie, gminne czy dzielnicowe z obszaru subregionu zachodniego województwa śląskiego. To bowiem do nich należy zadanie inicjowania procesów tworzenia polityk publicznych, a także różnorodnych strategii i programów wykonawczych dla tych polityk.

Ich partnerem w tych procesach – również stanowiącym grupę odbiorców bezpośrednich – są naturalnie organizacje pozarządowe, bądź też szeroko rozumiane podmioty ekonomii społecznej. Szerzej o tej grupie można przeczytać w rozdziale zatytułowanym „Diagnoza potencjału NGO w zakresie współtworzenia i współrealizacji polityk publicznych.”

Ich zadaniem w procesach kreowania i realizacji polityk publicznych jest przede wszystkim udostępnienie zasobu wiedzy o lokalnych potrzebach i problemach i pełnienie roli swego pośrednika/łącznika pomiędzy administracją publiczną a społecznościami. Liczymy, że ta grupa podmiotów będzie aktywnie korzystać z niniejszego opracowania wykorzystując jego wskazówki w celu efektywniejszego prowadzenia działań, a także uzyskania większych korzyści dla kolejnej grupy, tj. odbiorców pośrednich.

Odbiorcami pośrednimi będą zaś zarówno organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej, które będą brały udział w późniejszej bezpośredniej realizacji polityk

Międzysektorowa
współpraca

publicznych (np. poprzez realizację zadań publicznych zleconych przez samorządy) bądź wykonujących konkretne usługi publiczne dzięki zastosowaniu w procedurze przetargowej klauzul społecznych czy też współrealizujących inicjatywy lokalne. W tym ostatnim przypadku odbiorcami pośrednimi niniejszego dokumentu są także wszystkie osoby fizyczne – mieszkańcy subregionu zachodniego – którzy są zainteresowani realizacją inicjatyw lokalnych we własnej okolicy.

Do odbiorców pośrednich można zaliczyć uczestników procesów budżetów obywatelskich, osoby uczestniczące bezpośrednio w realizacji inicjatyw lokalnych, pracownicy organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej realizujący zadania zlecone przy wykorzystaniu klauzul społecznych, a także wszyscy mieszkańcy subregionu uczestniczący w procesach konsultacji społecznych.

Rolą odbiorców pośrednich jest konsultowanie kreowanych polityk publicznych na późniejszych etapach – tj. poprzez opiniowanie przygotowanych przez zespoły robocze dokumentów bądź wskazywanie konkretnych rozwiązań do wdrożenia (np. na drodze procedury budżetu obywatelskiego).

| STANDARDY WSPÓŁPRACY JST I NGO W SUBREGIONIE ZACHODNIM WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Płaszczyzna 1: Współpraca jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych w zakresie tworzenia polityk publicznych.

Obszar 1: Współpraca JST i NGO przy diagnozowaniu lokalnych problemów i wyzwań.

Model współpracy JST i NGO w obszarze diagnozowania lokalnych problemów i wyzwań zaleca wspólne stworzenie wskaźników obrazujących sytuację społeczno-ekonomiczną danej społeczności lokalnej oraz stworzenie stałego zespołu roboczego czuwającego nad stworzeniem i wdrożeniem planu badań i działań niezbędnych do sformułowania cyklicznej diagnozy. Na chwilę obecną trudno znaleźć przykłady gmin czy powiatów subregionu zachodniego województwa śląskiego, które podjęłyby się tego przedsięwzięcia w całości. Jednak warto zaznaczyć, że coraz więcej samorządów zauważa potrzebę tworzenia diagnoz społeczno-gospodarczych z udziałem przedstawicieli 3 sektora. Dobrymi przykładami są diagnozy do dokumentów strategicznych np.: strategii rozwoju gmin, powiatów (m.in. Czerwionka-Leszczyny, Powiat Wodzisławski), strategii rozwiązywania problemów społecznych (m.in. Radlin, Czerwionka-Leszczyny), lokalnych programów rewitalizacji (np. Czerwionka-Leszczyny, Miasto Rybnik, Miasto Wodzisław), tworzone w sposób partycypacyjny, uwzględniający opinie działających na danym obszarze organizacji pozarządowych czy lokalnych liderów. W procesie tworzenia diagnozy do dokumentów najczęściej wykorzystywano formę otwartych warsztatów diagnostycznych czy spotkań konsultacyjnych, które pozwalały zebrać szereg opinii i wskazówek ze strony 3 sektora dotyczących sfer życia społecznego wymagających natychmiastowych interwencji w celu polepszenia warunków życia czy też rozwiązania palącego problemu.

Taka partycypacyjna forma diagnozowania społeczno-gospodarczego może spełniać jeszcze inne ważne role, oprócz zdefiniowania problemów czy potrzeb pomaga także wskazać

Międzysektorowa
współpraca

obszary warte inwestowania, podejmowania działań rozwojowych oraz może wzmocnić poczucie współodpowiedzialności organizacji pozarządowych za zniwelowanie danego problemu lub zaspokojenie potrzeby.

Bardzo dobrym przykładem jest też Miasto Radlin, które w ramach innego projektu upowszechniającego założenia Modelu Współpracy podjęło się próby wdrożenia wzorca minimalnego Modelu i wypracowało wspólnie z organizacjami pozarządowymi listę wskaźników niezbędnych do diagnozy oraz zaplanowało badania społeczne. Jedynym brakującym elementem jest powołanie stałego zespołu monitorującego przebieg badań społecznych i cykliczne diagnozowanie. Po przytoczonych przykładach wyraźnie widać, że samorządy bywają coraz bardziej otwarte na współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie diagnozowania problemów i potrzeb, a organizacje pozarządowe stają się profesjonalnym partnerem w tym obszarze. Warto przekonać nieprzekonanych, a samorządy podejmujące się pierwszych prób współpracy z organizacjami w zakresie tworzenia diagnozy do podążania tym nurtem i wdrożenia zasady cyklicznego, wspólnego diagnozowania poniżej usystematyzowana lista najistotniejszych, bo z pewnością nie jedynych korzyści ze współpracy w tym zakresie:

- a) dzięki wspólnej diagnozie otrzymujemy lepszy, pełniejszy i urealniony obraz sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, powiatu itd.;
- b) pozyskując dane z różnych źródeł, konsultując dane zebrane przez samorząd z organizacjami pozarządowymi działającymi w danych obszarze potwierdzamy ich wiarygodność;
- c) włączając organizacje pozarządowe w proces diagnozowania i późniejszego planowania działań samorząd może zyskać aprobatę 3 sektora do proponowanych działań lub przynajmniej zrozumienie na podstawie jakich czynników władze samorządowego podejmują konkretne działania;
- d) dokładna, dobra diagnoza tworzona wspólnie stanowi właściwy punkt wyjścia do stawiania celów strategicznych i operacyjnych, zarówno w aspekcie rozwiązywania problemów czy zaspokajania potrzeb, jak i w odniesieniu do wyznaczania kierunków rozwoju;
- e) dobrze zaplanowany i konsekwentnie prowadzony proces diagnozowania problemów

i wyzwań pozwala na pozostawanie w „cyklu rozwojowym”: diagnozujemy – wyznaczamy cele – planujemy działania i je realizujemy – obserwujemy zmiany i na ich bazie tworzymy nową diagnozę i możemy stawiać sobie kolejne, jeszcze bardziej ambitne cele i wdrażać lepsze, bardziej efektywne działania.

Poniżej rekomendacje przygotowane zgodnie z metodologią błękitnych oceanów, których zastosowanie może przyczynić się do osiągnięcia wymienionych wyżej korzyści:

WYELIMINUJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pomijanie partnerów społecznych (w tym organizacji pozarządowych) w proces diagnozowania problemów i wyzwań społeczno-gospodarczych
ZREDUKUJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niski poziom uczestnictwa organizacji pozarządowych w regularnych pracach nad opracowywaniem diagnoz społeczno-gospodarczych ▪ Niski poziom wiedzy przedstawicieli organizacji pozarządowych w zakresie prac diagnostycznych prowadzonych przez jednostki samorządu ▪ Słabe przekonanie przedstawicieli wydziałów merytorycznych urzędów o kompetencjach organizacji pozarządowych w zakresie diagnozowania potrzeb, problemów i wyzwań społecznych
WZMOCNIJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tworzenie i uaktualnianie ogólnodostępnej bazy danych zawierającej diagnozę różnych problemów i wyzwań. ▪ Włączanie organizacji pozarządowych w proces tworzenia listy wskaźników obrazujących sytuację w najistotniejszych sferach życia mieszkańców danego obszaru (JST/NGO). ▪ Włączanie organizacji pozarządowych w proces tworzenia diagnozy społeczno-gospodarczej oraz określania wyzwań rozwojowych (JST/NGO)
STWÓRZ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Listę wskaźników obrazujących sytuację w najistotniejszych sferach życia mieszkańców danego terenu i ich upublicznienie ▪ Plan diagnostyczny oraz wyznacz instytucję/jednostkę

Międzysektorowa
współpraca

	<p>odpowiedzialną za jego wdrożenie.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Zapewnij ciągłości w diagnozowaniu potrzeb i wyzwań np. przez podjęcie stosownych uchwał, zarządzeń itp.
--	---

Obszar 2: Wzajemne informowanie się JST i NGO o planach, zamierzeniach i kierunkach działań.

W obecnym świecie informacja to jeden z najdroższych towarów, pełna i rzetelna wiedza pozwala na jak najlepsze wyznaczenie strategicznych kierunków działań i ułatwia zaplanowanie efektywnych działań. Ta zasada odnosi się nie tylko do wielkich koncernów i świata biznesu ale doskonale sprawdza się także w przypadku planowania rozwoju gminy, powiatu czy też organizacji pozarządowej.

Oczywistym wydaje się więc, że na efektywnej komunikacji – sprawnym przepływie informacji powinno zależeć zarówno JST jak NGO, ponieważ są dla siebie źródłem wiedzy, stosunkowo łatwej do pozyskania. Niestety rzeczywistość pokazuje, że o ile samorządy z mocy prawa są zobowiązane do informowania o swojej działalności, planach, zamierzeniach to sposób w jaki dzielą się tą wiedzą nie zawsze ułatwia jest zdobycie. Na terenie Subregionu Zachodniego łatwo znaleźć Biuletyny Informacji Publicznej (dalej BIP) samorządów, po których mógłby się poruszać jedynie ekspert, a dla przeciętnego obywatela czy też członka organizacji pozarządowej pozyskanie jakiegokolwiek wiedzy z jego pośrednictwem graniczy z cudem. Do tego dochodzi jeszcze nieraz skomplikowany język urzędowych dokumentów, który powoduje, że czytający i tak nie ma pojęcia o tym co przeczytał. Na szczęście coraz więcej samorządów z naszego regionu dostrzega ten problem i wykorzystuje różne kanały komunikacji w celu poinformowania o najważniejszych podejmowanych przez siebie działaniach np. własne strony internetowe (nie BIP), lokalne portale internetowe (np. rybnik.com.pl, tuzory.pl, turaciborz.pl, www.belk.pl), lub rozpowszechnia informacje w publikowanej przez siebie prasie, za pośrednictwem parafii, subskrybowanych wiadomości mailowych do instytucji, osób, które wpisały się na listę kontaktową. Dużo trudniej taki wysiłek w zakresie informowania o swoich planach czy zamierzeniach można zaobserwować wśród organizacji pozarządowych. O ile często informują o swoich działaniach na własnych czy lokalnych stronach internetowych, to o planowanych czy zamierzeniach znacznie rzadziej.

Mało tego gro organizacji pozarządowych nie prowadzi własnych stron internetowych, nie aktualizuje danych na stronach samorządu na terenie którego działa, trudno jest więc znaleźć do nich jakiegokolwiek kontakt – a tym samym trudno je informować o planowanych zamierzeniach, kierunkach działań czy też zapraszać na spotkania konsultacyjne.

Wydaje się więc, że największe wyzwania w zakresie przepływu informacji dotyczą przekonania organizacji pozarządowych, że powinny informować o swojej działalności i planach, a w przypadku samorządów żeby stale udoskonalały systemy przepływu informacji. Jeśli zaprezentowane poniżej rekomendacje uda się wdrożyć możemy spodziewać się wymiernych efektach w postaci:

- a) lepszego planowania bieżących działań na lokalnym terenie – imprezy, wydarzenia nie będą się dublować, wzajemnie wykluczać;
- b) osiągnięcia efektu synergii i wzajemnego uzupełniania się działań samorządu i organizacji pozarządowych lub organizacji pozarządowych między sobą;
- c) optymalizacji kosztów zwłaszcza w zakresie realizacji zadań publicznych czy też środków własnych organizacji lub pozyskanych z innych źródeł (wiąże się to z dublowaniem działań, jeśli w jednym czasie do tej samej grupy docelowej są planowane warsztaty to jest duże prawdopodobieństwo, że któryś organizator nie będzie miał beneficjentów a pieniądze publiczne nie zostaną właściwie spożytkowane, dobrze jest więc wiedzieć jak można wzajemnie uzupełniać swoje działania, a nie je powielać);
- d) poszerzenia oferty skierowanej do mieszkańców, bardziej efektywnych, nowatorskich działań i ułatwienia dostępu do informacji o różnych wydarzeniach, imprezach, szkoleniach, warsztatach;
- e) pozyskania nowych członków czy też wolonariuszy przez organizacje pozarządowe za sprawą promocji swoich działań czy też prezentowania planowanych przedsięwzięć.

<p>WYELIMINUJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Braki w aktualizacji danych kontaktowych przez organizacje pozarządowe, na stronach internetowych zarówno swoich jak i samorządowych czy prywatnych np. www.ngo.pl
<p>ZREDUKUJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nieużyteczność (brak przejrzystości) Biuletynów Informacji Publicznej
<p>WZMOCNIJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poczucie obowiązku organizacji pozarządowych w zakresie prezentowania swoich planów, podejmowanych działaniach; ▪ Gromadzenie informacji dotyczących organizacji pozarządowych w 1 konkretnym miejscu na portalach samorządowych;
<p>STWÓRZ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ System dystrybucji informacji, zapewniający powszechny, równy i efektywny dostęp do nich, co oznacza zastosowanie zróżnicowanych kanałów komunikacji ze względu na preferencje grupy odbiorców (decydujące znaczenie w wyborze kanału komunikacyjnego powinna mieć efektywność przekazania danej informacji konkretnej grupie docelowej). ▪ Narzędzie weryfikujące otrzymanie danej wiadomości przez odbiorcę. ▪ Ogólnodostępną i aktualizowaną bazę teledresową instytucji społecznych (zarówno JST i NGO). ▪ Formularze dostępne za pośrednictwem strony internetowej Samorządu umożliwiające aktualizację danych teledresowych przez organizacje pozarządowe oraz prezentowanie swoich planów, prowadzonych działań. ▪ Regularne spotkania informacyjno-konsultacyjne dotyczące planowanych przez samorząd kierunków działań w różnych sferach polityk publicznych/ zapraszanie na nie przedstawicieli organizacji pozarządowych.

Obszar 3: Współtworzenie przez JST i NGO strategii i programów realizacji polityk publicznych oraz rozwiązań instytucjonalnych.

1. Współpraca przy ustalaniu najważniejszych kierunków polityki lokalnej

Samorządy i organizacje pozarządowe w Subregionie w większości ustalają wspólnie najważniejsze kierunki polityki lokalnej, ale jedynie w kwestiach realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe, w większości gmin nie ma przyjętych formuł regularnych spotkań tematycznych.

Przykładem dobrych praktyk może być pracujący w sposób ciągły od 2005 roku jastrzębski Zespół konsultacyjny ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, składający się dwóch przedstawicieli Rady Miasta, jednego urzędnika - Kierownik Referatu Organizacji Pozarządowych, a także ośmiu przedstawicieli organizacji pozarządowych.

2. Procedury tworzenia strategii, programów, planów

Samorządy z reguły nie posiadają spisanych procedur, sposobów postępowania przy tworzeniu strategii (programów, planów) pozwalających na zgłaszanie własnych projektów uchwał. Organizacje pozarządowe mogą brać udział tylko w konsultacjach dokumentów strategicznych. Właściwym kierunkiem wydaje się niedawne powołanie Rybnickiej Rady Sportu, która może okazać się wzorcem do naśladowania w przy tworzeniu branżowych strategii rozwoju.

3. Aktywność organizacji w uczestniczeniu w konsultacjach planów, strategii, programów opisujących miejscowe polityki publiczne

Z analiz projektowych wynika, że organizacje dość niechętnie uczestniczą w konsultacjach społecznych ze względu na ograniczone zasoby kadrowe oraz brak zbieżności z głównymi celami ich działalności. Aktywność w konsultacjach jest uzależniona od tematu i charakteru dokumentu podlegającego uzgodnieniom.

Zaproszenie organizacji do tworzenia lokalnych polityk jest przejawem stosowania zasad pomocniczości i partnerstwa i przynosi następujące pozytywne efekty:

- tworzone wspólnie polityki i strategie w większym stopniu odpowiadają na potrzeby lokalnych społeczności niż te tworzone wyłącznie przez urzędników lub wyłącznie przez organizacje;
- organizacje pozarządowe utożsamiając się z współtworzoną polityką czy strategią, biorą za nią współodpowiedzialność;
- organizacje stają się silnym partnerem (sprzymierzeńcem) samorządu; w trakcie współtworzenia strategii czy polityk zawiązują się mieszane grupy robocze, których potencjał, pod warunkiem jego pielęgnowania, może zostać wykorzystany w kolejnych wspólnych działaniach, np. wdrażaniu czy ewaluacji realizacji polityk;
- w naturalny sposób przedstawiciele samorządu i organizacji pozarządowych zaczynają rozmawiać, rozumiejąc się coraz lepiej oraz częściej wracając do prowadzenia wspólnych działań.⁶

WYELIMINUJ	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie dokumentów strategicznych ograniczonych tylko do konsultacji.
ZREDUKUJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niechęć NGO do wzajemnej współpracy ▪ Słabe wykorzystanie wiedzy, umiejętności i doświadczeń partnerów,
WZMOCNIJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Narzędzia konsultacyjne, tak aby były dostosowane do lokalnych zwyczajów, zasobów i możliwości, ich wyniki powinny być opracowywane i publikowane (możliwe formy: tradycyjna (publikowanie projektów aktów prawnych, udostępnianie w formie drukowanej) oraz innowacyjna (interaktywne strony WWW, grupy fokusowe) ▪ Mechanizmy jednoczące NGO, zachęcające do wzajemnej współpracy i występowania „jednym głosem” wobec administracji samorządowej. ▪ Tworzenie wieloletnich programów współpracy z NGOs;

⁶

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szersze upublicznianie informacji o tworzonych strategiach i programach (m.in. w lokalnych mediach, bezpośrednim kontakcie z NGO)
STWÓRZ	<ul style="list-style-type: none"> • Jednolite procedury tworzenia dokumentów zawierających przynajmniej częściowy udział organizacji na każdym z etapów

Przykładowy schemat pracy nad tworzeniem różnego rodzaju strategii (podkreśleniem zaznaczono te miejsca, w których mogą, a nawet powinny uczestniczyć organizacje pozarządowe).

I. Etap przygotowawczy

- prace wstępne i organizacyjne
- wstępne prace diagnostyczne
- ustalenie zakresu strategii
- analiza i zorganizowanie interesariuszy (udziałowców, stakeholders)
- opracowanie projektu komunikacji społecznej

II. Etap diagnostyczny

- opracowanie diagnozy
- analiza SWOT
- Diagnozy tematyczne/branżowe

III. Etap opracowania wstępnego strategii

- wyznaczanie wizji rozwoju, wybór misji, priorytetów, celów oraz wskazanie programów operacyjnych
- opracowanie systemu i instrumentów realizacji strategii

IV. Etap opracowania końcowego strategii

- konsultacje społeczne
- korekty strategii
- opracowanie końcowego strategii

Międzysektorowa
współpraca

Obszar 4: Konsultowanie przez JST i NGO założeń projektów i aktów normatywnych oraz zasad realizacji innych przedsięwzięć.

Konsultacje społeczne rozumie się zazwyczaj jako proces, w którym członkowie danej społeczności lokalnej prezentują swoje opinie dotyczące projektów określonych dokumentów publicznych, projektów działań itp. Jedną z definicji głosi, że: Konsultacje społeczne to zorganizowany sposób uzyskiwania przez administrację opinii oraz stanowisk od podmiotów (a więc osób i instytucji), których pośrednio lub bezpośrednio dotkną skutki proponowanych przez administrację działań. Plany tych przedsięwzięć mogą być zawarte w projektach m.in. aktów prawnych, różnego rodzaju programów, strategii, ale także budżetów jednostek publicznych.

Najczęściej stosowaną formą konsultacji społecznych jest dostęp do projektu programu na stronie internetowej i możliwość skomentowania oraz możliwość wglądu do projektu w siedzibie urzędu oraz przedstawiając swoje uwagi i opinie. Najmniej popularna jest opcja kontaktu poprzez pocztę tradycyjną.

Z badań przeprowadzonych w projekcie wynika, że w poprzednim roku organizacje pozarządowe miały możliwość konsultacji projektów uchwał. Jednak konsultacje te w większości samorządów polegały tylko na dostępie do projektu na stronie internetowej, a organizacjom pozostaje jedynie możliwości skomentowania przedstawionego projektu. Jednocześnie pytane organizacje zauważały, że konsultacje powinny odbywać się na wcześniejszym etapie przygotowywania dokumentów. Co ciekawą informacją o konsultacjach jest trzecią pod względem popularności informacją wyszukiwaną przez przedstawicieli organizacji na stronach urzędów, po bieżących informacjach z regionu i informacjach o otwartych konkursach ofert.

Na efektywność procesu konsultacji ma bardzo często negatywny wpływ krótki czas na konsultacje i ich słaba promocja. Kuriozum podkreślającym fakt niewielkiego zainteresowania urzędników wobec opinii z zewnątrz, jest wyznaczanie terminu zakończenia konsultacji w przeddzień sesji rady miasta – gdzie w zasadzie brak jest możliwości przeanalizowania poruszanych kwestii.

Międzysektorowa
współpraca

Innym wyzwaniem jest brak zainteresowania rozwojem organizacji i kompetencji jej członków u władz tych organizacji jak i większości samorządów. Nie w parze idzie chęć dostosowywania się NGO do zmian przepisów, zarządzeń czy wymagań stawianych niekiedy przez lokalne samorządy

W niektórych przypadkach o fiasku konsultacji lub braku informacji zwrotnej decyduje sama formuła i procedura komunikacji. Warto więc korzystać z innych, czasem bardzo nowatorskich (jak np. stoliki obywatelskie, warsztaty partycypacyjne składające się z diagnozy, przygotowania społecznej koncepcji i podsumowania), lub skutecznej acz już anachronicznej metody systemem kurendy, która sprawdza się doskonale w niewielkich sołectwach lub dzielnicach miast.

WYELIMINUJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczenie konsultacji tylko do wyświetlania projektu na BIPie ▪ Podejście do konsultacji jako formalnego obowiązku
ZREDUKUJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zbyt trudny język konsultowanych aktów – dostosowanie formy do konsultujących (czytelny język)
WZMOCNIJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizowanie konsultacji na jak najwcześniejszym etapie tworzenia nowych rozwiązań lub przepisów, czyli w fazie budowania koncepcji; ▪ Jasno sformułowany cel konsultacji ▪ Różne formy konsultacji, dostosowane do lokalnego środowiska ▪ Promocja (np. w mediach lokalnych), dotarcie do jak najszerszego grona odbiorców
STWÓRZ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stały harmonogram przebiegu konsultacji, zawierający czas na podsumowanie i informacje zwrotną dla konsultujących

Międzysektorowa
współpraca

Obszar 5: Współpraca JST i NGO przy wdrażaniu polityk publicznych.

Można jednoznacznie stwierdzić, że w zakresie wdrażania polityk publicznych w samorządach subregionu zachodniego przy współpracy JST i NGO jest jeszcze sporo pracy, pomimo, że działania tego typu są prowadzone praktycznie we wszystkich samorządach i mają swoją wieloletnią tradycję.

„Poradnik modelowej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych” wydany przez Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT w 2012 r. bardzo dokładnie analizuje dostępne narzędzia współpracy JST i NGO przy wdrażaniu polityk publicznych. Zasadniczo dzielą się one na formy współpracy finansowej oraz niefinansowej.

I tak zgodnie z „Poradnikiem” realizacja zadań publicznych z wykorzystaniem form finansowych składa się z:

- *ogłaszania konkursów na realizację zadań publicznych*
- *przyjmowania i rozpatrywania przez JST wniosków NGO o realizację zadania publicznego*
- *zlecenie organizacjom pozarządowym obsługi otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych*
- *podzlecenie zadań w ramach umowy na realizację zadania publicznego i regranting*
- *zastosowanie lub pominięcie procedur zamówień publicznych.*

Praktycznie wszystkie samorzady w Subregionie korzystają z formy współpracy, jaką jest ogłaszanie konkursów na realizację zadań publicznych, zdecydowana większość z JST przyjmuje i rozpatruje wnioski NGO o realizację zadania publicznego (z różnym skutkiem).

Sporadyczne są jednak przypadki zlecenia organizacjom pozarządowym obsługi otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych oraz regrantingu, podzlecenia zadań w ramach umowy na realizację zadania publicznego oraz stosowania lub pomijania procedur zamówień publicznych. Zatem z dostępnych pięciu form efektywnej współpracy, samorzady w subregionie korzystają głównie z dwóch.

Międzysektorowa
współpraca

Reasumując można uznać, że współpraca JST i NGO przy realizacji polityk publicznych opartych o programy współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi jest w całym subregionie tak bardzo zróżnicowana, jak bardzo różnorodne są same samorzady subregionu. Niewątpliwie można jednak stwierdzić, że wiele samorządów ma możliwość aktywnego działania w obszarze rozwoju współpracy finansowej, a w sferze współpracy pozafinansowej głównym zadaniem wydaje się być podjęcie kroków w celu ustalenia jasnych i sprawiedliwych reguł dla wszystkich NGO.

Rozwój lokalny wymaga wspierania organizacji. Realizacja polityk publicznych jest złożonym ciągiem działań publicznych, których końcowym efektem są konkretne usługi publiczne dla mieszkańców danej społeczności. To kluczowy obszar współpracy dla samorządu i organizacji pozarządowych. Te ostatnie rozwinęły bowiem szereg kompetencji, które pozwalają im na tworzenie oferty usług w zakresie np. integracji społecznej, edukacji, rekreacji i sportu, przedsięwzięć kulturalnych, wspierania grup dyskryminowanych itp.

Organizacje pozarządowe uzupełniają działania samorządów, zwłaszcza w tych dziedzinach, w których niezbędny jest specyficzny model działania, odległy od formuły działania urzędniczego. Natomiast rola samorządu pozostaje kluczowa jako instytucji, która jest odpowiedzialna za proces określania najważniejszych parametrów usług publicznych, w tym zapotrzebowania na ich różne kategorie, ich dopasowania do potrzeb lokalnej społeczności, oraz odpowiada za ich finansowanie.

WYELIMINUJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczenia związane z zatrudnianiem płatnego personelu do realizacji zadań zleczanych organizacjom pozarządowym przez JST w ramach realizowanych polityk publicznych; ▪ Trudności komunikacyjne; ▪ Niejasności kompetencyjnych – tzn. ograniczenie możliwości przerzucania pomiędzy urzędnikami spraw do załatwienia, np. poprzez ustanowienie pełnomocnika ds. NGO.
ZREDUKUJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wpływ relacji interpersonalnych i polityki lokalnej na możliwości oraz na jakość współpracy pomiędzy

	<p>przedstawicielami różnych sektorów przy wdrażaniu polityk publicznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wymogi biurokratyczne ze strony administracji publicznej względem organizacji pozarządowych i upraszczanie procedur;
<p>WZMOCNIJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ogłaszanie konkursów na realizację zadań publicznych przez JST równocześnie ze złożeniem projektu budżetu danej JST na rok następny; ▪ Premiowanie wspólnych ofert organizacji pozarządowych (wsparcie rozwoju partnerstw projektowych); ▪ Wspólne, partnerskie projekty JST z NGO finansowane ze źródeł trzecich; ▪ Stosowanie klauzul społecznych przy zamówieniach publicznych; ▪ Mieszany skład komisji konkursowych z udziałem przedstawicieli różnych sektorów, zabezpieczony przed wystąpieniem konfliktu interesów; ▪ Publikowanie informacji, raportów i sprawozdań z realizacji zadań publicznych; ▪ Zachęcanie przedstawicieli organizacji pozarządowych do korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania realizowanych polityk publicznych; ▪ Wprowadzenie funduszu pożyczkowego dla organizacji pozarządowych, które będą korzystały z zewnętrznych źródeł finansowania realizacji polityk publicznych; ▪ Utworzenie funduszu wkładu własnego dla organizacji pozarządowych, które będą korzystały z zewnętrznych źródeł finansowania realizacji polityk publicznych;

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udostępnianie organizacjom realizującym polityki publiczne zasobów gminy i jej narzędzi promocyjnych; ▪ Udzielanie przez JST wsparcia informacyjnego, szkoleniowego i doradczego wszystkim podmiotom i osobom zaangażowanym w realizację polityk; ▪ Stosowanie ulg finansowych (np.. niższe czynsze) dla podmiotów realizujących te polityki;
<p>STWÓRZ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powiązanie kryteriów wyboru ofert w ramach konkursu z programem współpracy i dokumentami strategicznymi; ▪ Zawieranie umów wieloletnich; ▪ Uwzględnianie w kosztach realizacji zadań publicznych zarówno wydatków merytorycznych, jak i administracyjnych związanych z ich realizacją. ▪ Dopuszczenie w umowach z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań publicznych możliwości dokonywania przesunięć wydatków pomiędzy pozycjami; ▪ Jawność procedur naboru i wyboru ofert na realizację zadań publicznych; ▪ Opracowanie i wdrożenie efektywnego systemu monitoringu i oceny realizacji zleconych zadań publicznych;

Obszar 6: Uczestnictwo NGO w ocenie realizacji polityk i programów.

Z dostępnych danych nie wynika, aby organizacje pozarządowe uczestniczyły w procesach oceniania realizowanych polityk i programów praktycznie na obszarze całego subregionu zachodniego. Niestety bardzo często ocena ta ma charakter jednostronny i niepełny, tzn. urzędnicy oceniają sposób wykonania zleconego zadania przez organizację w oparciu o niejasne i nieokreślone wcześniej kryteria, a głównym miernikiem jakości zrealizowanego zadania jest to, czy wydatki poniesiono zgodnie z zaakceptowanym budżetem

Międzysektorowa
współpraca

i harmonogramem oraz czy osiągnięto wymagane wskaźniki ilościowe. Badania rezultatów jakościowych założonych wcześniej polityk i programów dokonuje się bardzo rzadko, a już praktycznie wcale w formie procesu z udziałem wielu stron.

Ten stan wskazuje na niedojrzałość procesu planowania i wdrażania polityk publicznych na terenie samorządów omawianego obszaru. Z drugiej strony same organizacje pozarządowe niejednokrotnie także nie są zainteresowane ewaluowaniem własnych działań, gdyż obecna sytuacja jest dla nich bardziej komfortowa i pozwala funkcjonować przy starych i dobrze sprawdzonych schematach działania, które niestety nie zawsze są efektywne.

Prowadzenie wspólnej oceny realizowanych programów i polityk przez organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego może mieć ogromne znaczenie dla jakości prowadzonych działań i ich efektywności.

Organizacje, które bezpośrednio prowadzą zlecone w ramach programów czy polityk zadania, mają bezpośredni kontakt z ostatecznymi beneficjentami, są najbliżej problemów i potrzeb i realizują wszystko rękami własnych przedstawicieli i pracowników. Dlatego doskonale znają wszystkie mankamenty i trudności oraz zagrożenia związane z realizacją określonych zadań. Z drugiej strony samorządy są w stanie szerzej patrzeć na realizowane polityki i trzeźwiej (z dystansu) oceniać znaczenie i wpływ danych działań na wybrany obszar życia społecznego.

Mając na uwadze dwa powyższe fakty podjęcie wysiłku systematycznego i wspólnego procesu oceniania realizowanych polityki i programów publicznych może przynieść szereg istotnych korzyści społecznych na wielu płaszczyznach, tj. m.in. zwiększenie efektywności realizowanych działań (nastawienie na osiągnięte rezultaty); ograniczenie marnowania zasobów (np. niepotrzebnie kierowanego strumienia środków publicznych, ale także zasobów ludzkich, organizacyjnych, sprzętowych); usprawnienie pracy przedstawicieli obydwu sektorów; ograniczenie zbędnych procedur; lepiej skierowane wsparcie; trafniej realizowane potrzeby społeczne.

WYELIMINUJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niechęć do odsłaniania kart (np. w zakresie problemów i trudności, które pojawiły się przy realizacji zadań) przez uczestników procesu ewaluacji realizujących konkretne
-------------------	--

	<p>działania;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bariery natury politycznej – niechęć polityków samorządowych do publicznego przyznania, że zaplanowana przez nich polityka wymaga zmian i mogła być niedoskonała; ▪ Zagrożenie nadmiernego zbiurokratyzowania procesu ewaluacji – ograniczenie się jedynie do np., przygotowywania i wypełniania ankiet ewaluacyjnych;
ZREDUKUJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bariery komunikacyjne i interpersonalne; ▪ Nierówny czas pracy urzędów i przedstawicieli organizacji pozarządowych (urzędnicy pracują w sztywnych godzinach, pracownicy NGO często „po godzinach”);
WZMOCNIJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utworzenie wspólnych – międzysektorowych – zespołów monitorujących, które będą systematycznie podsumowywać zrealizowane etapy wdrażania polityk publicznych; ▪ Prowadzenie ewaluacji na wielu poziomach jednocześnie: projektów (analiza pojedynczych działań), programów, polityk oraz całych obszarów; ▪ Zlecenie przeprowadzenia okresowej ewaluacji osiągniętych efektów w zakresie realizowanych polityk publicznych;
STWÓRZ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wprowadzenie systemu wdrażania zmian określanych na podstawie wniosków z ewaluacji i wypracowywanych przez zespoły ocen; ▪ Wprowadzenie zasady oceniania wartości projektów w oparciu o osiągnięte rezultaty; ▪ Prowadzenie względem każdej polityki i programu

	<p>następujących typów ewaluacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ex ante (ocena celów planowanych działań publicznych), - mid-term (ocena w trakcie realizacji działań – korygująca działania), - ex post (ocena wykonana po zrealizowaniu zaplanowanych działań).
--	---

Platforma 2 Współpraca samorządu z organizacjami w zakresie realizacji zadań publicznych

Obszar 1 Realizacja zadań publicznych z wykorzystaniem form finansowanych

Powierzenie zadań publicznych organizacjom jest coraz bardziej popularne, z roku na rok coraz więcej organizacji próbuje sięgać po środki, coraz większa pula jest przeznaczana na ten cel. Jednak ciągle brak jest ustalonych jednolitych kompleksowych standardów - standardy dotyczą jedynie realizacji zadania zgodnie z umową o dofinansowanie. Standardy

te są umowne, dostosowane do specyfiki zadania publicznego.

Nie jest odkryciem że efektywne realizowanie zadań wymaga czasu, dlatego współpraca finansowa powinna opierać się na umowach wieloletnich (za takim rozwiązaniem skłania się większość organizacji z Subregionu), które zapewniają z jednej strony ciągłość działań, z drugiej dają możliwość realizacji zadań w sposób zaplanowany, z wykorzystaniem większej liczby metod, co wpływa znacząco na efektywność.

Realizacja zadań publicznych przez organizacje pozarządowe, zgodnie z zasadą pomocniczości, jest elementem procesu decentralizacji państwa. Samorząd powinien wspierać oddolne, zorganizowane działania obywateli podejmowane w sferach zadań publicznych, zmierzające do zaspokajania potrzeb lokalnych. Z drugiej strony samorząd terytorialny, realizując zasadę pomocniczości, powinien rezygnować z bezpośredniego prowadzenia działań w obszarach, w których zadania te mogą przejmować organizacje pozarządowe.

<p>WYELIMINUJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Brak transparentnych zasad przebiegu współpracy, jest to niebezpieczne zwłaszcza w mniejszych gminach gdzie bardzo często te same osoby działają w strukturach samorządu i są członkami NGO. • W rocznych planach współpracy brak jest określenia jakie zadania realizowane są w innych trybach niż zlecenie (np. w zamówieniach publicznych)
<p>ZREDUKUJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Brak rekomendowanych standardów zadań publicznych uniemożliwia dokonanie rzetelnej analizy złożonych w konkursie wniosków, preferowane są zatem oferty najtańsze, co zaprzecza zasadzie konkurencyjności. Dla właściwego wykonania zlecenia konieczna jest standaryzacja zadania, polegająca na określeniu przedmiotu powierzenia, odbiorców (klientów), miejsca realizacji zadania, czasu realizacji zadania, specyfikacji czynności, jakości zadania, sposobu i kryteriów oceny realizacji zadania. • Niejasny/zmienny tryb doboru komisji konkursowych
<p>WZMOCNIJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wskazanie zadań priorytetowych w konkursach ofert w odniesieniu do strategicznych kierunków rozwoju gminy/powiatu lub w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy, wyzwania i potrzeby (spójność obszarów konkursowych z dokumentami strategicznymi typu: strategia rozwiązywania problemów społecznych, strategia rozwoju gminy/powiatu, lokalne programy rewitalizacji, strategia przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii itp.) ▪ podział środków adekwatny do najpilniejszych i najistotniejszych potrzeb z perspektywy osiągnięcia celów założonych w dokumentach strategicznych (odzwierciedlenie wysokości puli pieniędzy w danym konkursie do realnego zapotrzebowania na działania w danych obszarze a nie

	<p>według zastanych zwyczajów)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ stworzenie rozsądnego katalogu kosztów kwalifikowalnych w ramach konkursów ofert na realizację zadań publicznych (dopuszczenia na niezbędnym poziomie kosztów administracyjnych np. koordynacji czy księgowości) ▪ umożliwienie dokonywania przesunięć w budżecie zadania publicznego – większe widełki dla bardzo małych grantów i bardziej restrykcyjne ustalenia dla dużych dotacji (np. możliwość przesunięcia środków między pozycjami w granicach 5% przy dotacji na 2000,00 zł powoduje że umowa powinna być aneksowana przy przesunięciu nawet 100,00 zł; taki zapis natomiast ma sens przy dotacjach w granicach kilkuset tysięcy) ▪ stworzenie przejrzystych, jasnych i prostych zasad rozliczania zadań publicznych (zachowanie wymogów poprawnego rozliczenia pieniędzy publicznych, tj. wymaganie tego co jest określone w ustawie) ▪ nowe formy współpracy finansowej: fundusz pożyczkowy na realizację projektów ze środków zewnętrznych np. transgranicznych; zapewnienie puli środków na wkłady własne do projektów finansowanych ze środków zewnętrznych, wpisywanie klauzuli społecznych do procedury zamówień publicznych ▪ zawieranie umów wieloletnich ▪ ilość powierzeń zadań publicznych ▪ ogłaszanie konkursów na realizację zadań publicznych tak aby zabezpieczyć ciągłość działań (ma to zwłaszcza uzasadnienie w przypadku konkursów na zapewnienie
--	---

	schronienia bezdomnym, prowadzenia centrów wsparcia dla osób niepełnosprawnych)
STWÓRZ	<ul style="list-style-type: none"> • transparentny system przydzielania dotacji na realizację zadań publicznych w tym stworzenie kart oceny formalnej i merytorycznej (upublicznione na etapie ogłoszenia konkursu ofert), • znajomość prawa obowiązującego NGO w zakresie dysponowania środkami publicznymi przez osoby z JST rozliczające dotacje

Obszar 2 Realizacja zadań publicznych z wykorzystaniem form pozafinansowych

Katalog działań w zakresie współpracy niefinansowej, również wymienia „Poradnik”:

- konsultacje księgowo i prawne;

- patronat;

- wspólne zespoły tematyczne;

- udostępnianie organizacjom zasobów lokalowych samorządu;

- udostępnianie organizacjom zasobów nie lokalowych samorządu;

Trudno jednoznacznie określić sytuację w subregionie w tym aspekcie, gdyż różnice są tutaj na wielu poziomach. Po pierwsze nie wszystkie samorządy udostępniają organizacjom nieodpłatnie lub za niską odpłatności organizacjom swoje zasoby lokalowe czy nie lokalowe, a ponadto, gdy już część (znaczna) z nich to robi, to nie zawsze organizacje pozarządowe mają do nich równy dostęp. Problem ten dotyka w szczególności nowych organizacji, które dopiero szukają swojego miejsca.

Po raz kolejny w celowości wprowadzania i rozwijania form współpracy pozafinansowej opieramy się na zasadzacie efektywności. Zadanie publiczne może być realizowane w sposób wysoce korzystny dla mieszkańców pod warunkiem, że stosowane narzędzia pozwalają na osiągnięcie najwyższych standardów. Wymaga to wykorzystania zasobów pozafinansowych

Międzysektorowa
współpraca

będących w dyspozycji obu sektorów: pozarządowego i administracji publicznej. Ważne jest zatem, aby oprócz transferu środków finansowych, współpracy towarzyszyła wymiana wiedzy i doświadczeń, a także aby było możliwe wzajemne korzystanie z zasobów technicznych i osobowych. Określając zakres i rodzaj stosowanych narzędzi w ramach kooperacji, każda ze stron powinna uwzględniać te możliwości, które przyniosą najlepszy efekt.

WYELIMINUJ	<ul style="list-style-type: none"> • Brak procedur współpracy niefinansowej • Nierówne traktowanie podmiotów
ZREDUKUJ	<ul style="list-style-type: none"> • Niejasne procedury w zakresie umożliwiania organizacjom korzystania z majątku komunalnego, publicznej infrastruktury, pomocy jednostek organizacyjnych samorządu (nierówny dostęp)
WZMOCNIJ	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotowania wspólnej samorządowo-pozarządowej kampanii informacyjnej (np. dotyczącej 1 %) • Opracowania koncepcji realizacji akcji dotyczących budowania społeczeństwa obywatelskiego (np. wspólne samorządowo-pozarządowe działania edukacyjne, realizowane w formie warsztatowej w szkołach). • Wprowadzenie do umów na realizację zadań publicznych zasad promocji działań ngo przy współpracy z JST (np. strona www, patronat)
STWÓRZ	<ul style="list-style-type: none"> • Jasne procedury i zasady ubiegania się o możliwość korzystania przez organizacje pozarządowe z narzędzi współpracy niefinansowej, jako czynniki niezbędne dla zachowania zasady jawności, partnerstwa i uczciwej konkurencji • Cykl bezpłatnych szkoleń tematycznych • Udostępnianie przestrzeni wspólnej kilku organizacjom

	<p>o słabo rozwiniętej strukturze.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Użyczenie przez samorządy przestrzeni w publikacjach z przeznaczeniem na zamieszczanie ogłoszeń dotyczących realizacji zadań publicznych.
--	--

Obszar 3 partnerstwo projektowe w realizacji zadań publicznych

WYELIMINUJ	<ul style="list-style-type: none"> • Strach przed współpracą • Brak wiedzy w zakresie korzyści wynikających ze współdziałania
ZREDUKUJ	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość projektów składanych przez JST samodzielnie, bez partnerów
WZMOCNIJ	<ul style="list-style-type: none"> • Pozycję urzędników zainteresowanych współpracą • Zapisy dotyczące partnerstwa w dokumentach strategicznych
STWÓRZ	<ul style="list-style-type: none"> • Zasady tworzenia projektów wymuszające refleksje nad możliwością powoływania partnerów

Platforma 3 Infrastruktura współpracy, tworzenie warunków do społecznej aktywności

Obszar 1 System wspierania inicjatyw obywatelskich i organizacji pozarządowych

Zgodnie z zasadą subsydiarności samorząd powinien działać tam gdzie społeczność samodzielnie nie jest w stanie zrealizować określonych zadań. Powinien więc stanowić wsparcie, może udzielać pomocy czy też zapewniać narzędzia niezbędne do realizacji konkretnego przedsięwzięcia, ale jego zadaniem nie jest wyręczanie mieszkańców czy też organizacji pozarządowych w działaniach, które samodzielnie są w stanie zrealizować.

Takie rozumienie zasady subsydiarności (pomocniczości) nie jest powszechne, niestety nadal pokutuje kilkadziesiąt lat komunizmu i przekonanie obywateli, że władze lokalne muszą wszystko zrobić za nich i przekonanie samorządowców, że samodzielnie mogą decydować

Międzysektorowa
współpraca

o wszystkim. Nawet jeśli pojawia się chęć zastosowania bardziej partycypacyjnych metod podejmowania decyzji i włączania obywateli czy aktywnych organizacji pozarządowych w proces decyzyjny okazuje się, że nie zawsze mieszkańcy posiadają odpowiednie kompetencje do współdecydowania lub zaproponowane mechanizmy nie są tak efektywne jak oczekiwano. Przykładem takiego zjawiska mogą być 2 edycje budżetów obywatelskich w Rybniku, których założenia były jak najbardziej słuszne ale proces zgłaszania i wybierania projektów nie był trafiony i nie cieszył się popularnością. W niektórych dzielnicach na głosowania przychodziło mniej osób niż na wybory radnych dzielnic. Jednak wyciągnięto z tego wnioski i konwencja budżetów obywatelskich na rok 2016 została zmieniona, z jakim skutkiem okaże się jesienią 2015 roku. Podobna sytuacja związana z małą popularnością budżetu obywatelskiego zdarzyła się w Żorach czy Wodzisławiu Śląskim (niska frekwencja wśród głosujących lub mała liczba zgłaszanych projektów). Pokazuje to jednoznacznie, że konieczne są udoskonalenia mechanizmu i będzie tu konieczne wsparcie ze strony samorządu. Inny mechanizm, który doskonale wpisuje się w zasadę subsydiarności to inicjatywa lokalna, która właściwie jest możliwa do realizacji we wszystkich jednostkach samorządowych subregionu ale nie wszędzie jest powszechnie stosowana. Powody tego mogą być różne, ograniczenia terenów należących do JST, na których można realizować przedsięwzięcia (problem zwłaszcza dotyczy powiatów), rozbudowany i skomplikowany proces aplikowania i sprawozdania inicjatywy lokalnej, niska wiedza mieszkańców o możliwości korzystania z tego mechanizmu. Rozwiązanie znacznej części tych trudności może być proste – edukacja obywateli, jasne i proste zasady realizacji inicjatywy oraz kampanie informacyjne, promocja tego rodzaju działań i włączanie organizacji pozarządowych w animowanie społeczności na rzecz realizacji inicjatyw lokalnych. Doskonałym przykładem, że właśnie taka ścieżka promocji inicjatywy lokalnej się sprawdza jest Gmina i Miasto Czerwionka-Leszczyny, gdzie inicjatorami inicjatyw lokalnej w wielu przypadkach są organizacje pozarządowe, włączające potem mieszkańców w realizację przedsięwzięć.

Pozwala to wysnuć jednoznaczny wniosek, wspieranie organizacji pozarządowych i aktywnych obywateli, liderów przynosi wymierne korzyści i działa niczym kula śniegowa. Zapewnienie wsparcia szkoleniowo-doradczego, udostępniania zasobów samorządowych na cele realizacji zadań publicznych, promocja działalności organizacji i inne mądre formy wspierania organizacji pozarządowych i aktywnych obywateli przynoszą wiele korzyści,

wśród nich warto wymienić:

Międzysektorowa
współpraca

- a) lepiej zrealizowane zadania publiczne, tym samym lepiej zainwestowane środki publiczne;
- b) pełniej zaspokojone potrzeby społeczne;
- c) samodzielne społeczeństwo odpowiedzialnych obywateli;
- d) podział obowiązków realizacji zadań publicznych między JST i NGO;
- e) w momencie pozyskiwania przez organizacje zewnętrznych środków finansowych większe nakłady pieniężne przeznaczane na poprawę jakości życia mieszkańców danej jednostki samorządu;
- f) wykreowanie i animowanie profesjonalnych partnerów społecznych.

W zakresie mądrego wspierania rekomendujemy:

WYELIMINUJ	<ul style="list-style-type: none"> • Wyłączenie organizacji pozarządowych w różnych sferach działalności, np. rozliczania realizacji zadań publicznych, pisanie aplikacji • Nadmierne zbiurokratyzowanie procedur dotyczących inicjatywy lokalnej, budżetów obywatelskich, funduszy sołeckich (należy uprościć formularze aplikacyjne i sprawozdawcze)
ZREDUKUJ	<ul style="list-style-type: none"> • Roszczeniową postawę przedstawicieli organizacji pozarządowych wobec samorządu poprzez działania edukacyjne, animacyjne i wspierające (szkoleniowe, doradcze – nabywanie kompetencji powinno przyczynić się do usamodzielnienia organizacji pozarządowych) • Postrzeganie przez urzędników organizacji pozarządowych jako petentów, klientów i korzystających ze środków publicznych (docelowo niech będą to wykonawcy lub partnerzy realizacji zadań publicznych należącej do obowiązków samorządu)
WZMOCNIJ	<ul style="list-style-type: none"> • Popularność inicjatywy lokalnej jako formy aktywnego obywatelstwa – np. poprzez działania promocyjne, kampanie informacyjne, punkty konsultacyjne dotyczące realizacji

	<p>przedsięwzięć w ramach inicjatywy lokalnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przyjazny sposób aplikowania o inicjatywy lokalne – zaleca się aktualizowanie uchwał o inicjatywie lokalnej wprowadzając najbardziej proste formularze aplikacyjne i sprawozdawcze • Istniejące formalne sieci, federacje i nieformalne porozumienia organizacji pozarządowych np. poprzez wpisywanie procesów integracji 3 sektora do rocznych i wieloletnich programów współpracy, poprzez ogłaszanie konkursów na integrowanie 3 sektora, organizację wydarzeń promujących wspólne działania organizacji pozarządowych, organizowanie regularnych spotkań przedstawicieli 3 sektora i władz samorządowych • Ofertę wsparcia merytorycznego dla organizacji pozarządowych, przede wszystkim poprzez: organizację szkoleń „na zamówienie”, adekwatnych do zdiagnozowanych potrzeb wśród organizacji, świadczenie w miarę możliwości doradztwa dla organizacji pozarządowych z zakresu pozyskiwania środków, tworzenia projektów społecznych, rozliczania dotacji – zarówno samorządowych jak i zewnętrznych, planowania rozwoju organizacji, ekonomizacji organizacji pozarządowych, korzystania z klauzuli społecznych itd. Jeśli jednostka samorządowa nie dysponuje wystarczającymi środkami czy też zasobami kadrowymi w zakresie organizacji szkoleń i doradzania organizacjom pozarządowym warto taką usługę zlecić wykwalifikowanym instytucjom lub osobom, a przynajmniej umieć udzielić przedstawicielom organizacji pozarządowych informacji gdzie mogą otrzymać wsparcie merytoryczne np. Punkty informacji o Funduszach Europejskich, Inkubatory Organizacji Pozarządowych, inne
--	---

	<p>organizacje pozarządowe zajmując się wspieraniem rozwoju organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego (np. CRIS, FOPSZ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promocję lokalnych organizacji pozarządowych • Działania animacyjne, pobudzające aktywność obywatelską np. poprzez animowanie inicjatyw lokalnych, programy edukacyjne w szkołach, włączanie różnych instytucji samorządowych w działania animacyjne np. OPSy, Domy Kultury • Animowanie nawiązywanie partnerstw poprzez ogłaszanie konkurów na partnerów, działania animacyjne prowadzone przez jednostki samorządowe np. OPSy
<p>STWÓRZ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fundusz „Wkładów Własnych” do projektów finansowanych z zewnętrznych źródeł dostępny na równych zasadach dla lokalnych organizacji pozarządowych aplikujących o projekty realizowane na terenie jednostki samorządu np. w formie konkursu ▪ Fundusze pożyczkowe na realizację projektów ze źródeł zewnętrznych np. fundusze na współpracę transgraniczną wymagające pre-finansowania działań ▪ Jawne zasady korzystania z zasobów lokalowych i rzeczowych samorządu ▪ Stanowisko pełnomocnika ds. organizacji pozarządowych lub wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za współpracę z organizacjami pozarządowymi (powinna to być osoba mająca wiedzę zarówno ze sfery pracy w administracji publicznej, jak i znająca realia funkcjonowania organizacji pozarządowych. Powinna to być osoba otwarta na współpracę, ciesząca się dobrą lub chociażby neutralną opinią wśród przedstawicieli organizacji pozarządowych, żeby mogła zyskać zaufanie 3 sektora i być swego rodzaju

	<p>mediatorem – łącznikiem pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami. Należy także pamiętać, że pełnomocnik czy też wyznaczony pracownik merytoryczny odpowiedzialny za współpracę z NGO powinien mieć przydzielone odpowiednie kompetencje, siłę sprawczą. W przeciwnym razie będzie to quasi stanowisko nie wnoszące wiele do udoskonalania współpracy administracji i organizacji.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Regularne spotkania informacyjne, edukacyjne dotyczące współpracy JST i NGO, w których będą uczestniczyć zarówno przedstawiciele organizacji jak i urzędu. ▪ Centra Wspierania Organizacji Pozarządowych i Aktywności Społecznej, które będą służyć pomocą merytoryczną, techniczną oraz stanowić zaplecze infrastrukturalne dla rozwoju aktywności obywatelskiej zarówno sformalizowanej w NGO, jak i nieformalnej w postaci grup nieformalnych czy lokalnych liderów. Zaleca się aby Centrum zapewniało kompleksowe usługi doradcze, animacyjne, szkoleniowe, promocyjne i udostępniało także zaplecze infrastrukturalne – salki na spotkania, dostęp do sprzętu, materiałów dydaktycznych i publikacji branżowych. Warto też rozważyć sposób w jaki dane centrum będzie funkcjonować, czy będzie to wydzielona jednostka gminna czy też prowadzenie instytucji zostanie zlecone organizacji pozarządowej. O wyborze formy prowadzenia Centrum powinna decydować opłacalność i efektywność działań (nie zawsze tańsze rozwiązanie jest bardziej efektywne, więc w 1 kolejności pod uwagę powinny być brane korzyści i efekty danego rozwiązania a nie tylko nakłady finansowe).
--	--

Obszar 2 Wspieranie procesów integracji sektora organizacji pozarządowych

Wspieranie procesów integracji 3 sektora to nie tylko umożliwienie czy wspieranie imprez plenerowych, integracyjnych czy aranżowanie ciekawego spędzania wolnego czasu lokalnym działaczom społecznym. O ile przedstawione działania są potrzebne i przynoszą wiele korzyści nie należy jednak procesu wspierania integracji organizacji pozarządowych na tym zakończyć. Na terenie subregionu funkcjonuje kilka dobrych przykładów tego jak można wspierać integrację organizacji pozarządowych, w wielu gminach i powiatach są organizowane przy wsparciu JST festiwale organizacji pozarządowych, funkcjonuje sieć organizacji pozarządowych – Forum Organizacji Pozarządowych Subregionu Zachodniego, w wielu gminach i powiatach funkcjonują Rady Działalności Pożytku Publicznego, są organizowane regularne spotkania z branżowymi organizacjami pozarządowymi (sportowe, kulturalne). Można też zauważyć pewną prawidłowość im mniejsza gmina, społeczność tym lepsza integracja organizacji, należy jednak pamiętać że niezależnie od wielkości gminy czy powiatu integrowanie organizacji pozarządowych wymaga pracy, zaangażowania zarówno ze strony administracji jak i organizacji pozarządowych, bo to przede wszystkim im powinno zależeć na wzajemnym poznaniu się. Integrowanie 3 sektora może przynieść wiele korzyści najistotniejszymi są:

- a) łatwiejszy dostęp do zasobów innych organizacji pozarządowych – wiemy, w której organizacji są specjaliści w danym temacie, jakim sprzętem, wyposażeniem, wiedzą dysponują lokalne organizacje i jeśli się znamy możemy się tymi zasobami dzielić, wymieniać;
- b) łatwiej jest realizować projekty partnerskie z instytucją i ludźmi z którymi się znamy;
- c) mówiąc jednym głosem mamy większą siłę przebicia i większe przełożenie na decyzje władz lokalnych lub innych podmiotów mających wpływ na funkcjonowanie 3 sektora;
- d) mamy łatwy dostęp do wielu źródeł wiedzy i doświadczenia;
- e) jednostki samorządu mogą rozmawiać z reprezentacją organizacji mając pewność, że informacja dotrze do szerokiej liczby organizacji pozarządowych i głos przedstawicieli NGO jest reprezentatywny (oczywiście nie zawsze tak jest bo są też różne grupy interesów wśród organizacji).

W celu osiągnięcia wymienionych korzyści rekomendujemy:

<p>WYELIMINUJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niezdrowa konkurencja między organizacjami pozarządowymi lub podejmowanie działań potęgujących wzajemną niechęć organizacji pozarządowych z różnych obszarów działalności pożytku publicznego (nieadekwatny do zdiagnozowanych potrzeb podział środków w konkursach na realizację działań publicznych)
<p>ZREDUKUJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powstawanie dużej liczby sieci, koalicji, porozumień między organizacjami pozarządowymi o podobnych celach, założeniach, formach działania (bardziej efektywnie jest wspieranie lub udoskonalanie instytucji/przedsięwzięć już istniejących)
<p>WZMOCNIJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Współodpowiedzialność organizacji pozarządowych za inspirowanie i organizowanie procesu integracji 3 sektora ▪ Istniejące formalne sieci, federacje i nieformalne porozumienia organizacji pozarządowych np. poprzez ogłaszanie konkursów na integrowanie 3 sektora, organizację wydarzeń promujących wspólne działania organizacji pozarządowych ▪ Promocję działań realizowanych wspólnie przez organizacje pozarządowe np. przez przyznawanie dodatkowych punktów za oferty realizacji zadań publicznych realizowanych w partnerstwie
<p>STWÓRZ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rade działalności pożytku publicznego (ale jedynie w momencie autentycznej inicjatyw ze strony organizacji pozarządowych i w momencie obopólnej zgody na jej realną działalność) ▪ Regularne spotkania formalne najlepiej na zakończenie roku, podsumowujące miniony rok

Obszar 3 Partnerstwo lokalne

Partnerstwo lokalne to znacznie więcej niż partnerstwo projektowe. Jest to zdecydowanie bardziej dojrzała i trwała forma współpracy, która jest tworzona w celu wprowadzenia trwałej zmiany społecznej. Warunkiem stworzenia dobrego i sprawnie działającego partnerstwa lokalnego są kompetencje partnerów, wspólnie ustalony cel i jasno ustalone zasady funkcjonowania. Na chwilę obecną najbardziej popularne jest nawiązywanie partnerstw lokalnych przez jednostki samorządowe typu ośrodki pomocy społecznej, urzędy pracy z organizacjami pozarządowymi czy też innymi aktorami życia społeczno-gospodarczego.

Korzyści wynikające ze stworzenia efektywnie działającego partnerstwa są ogromne:

- a) lepsza diagnoza problemu/potrzeby;
- b) szerszy katalog działań, różne kanały komunikacji z odbiorcami działań (ma to znaczenie przede wszystkim w pracy z wykluczonymi, którzy w różny sposób reagują na pracowników socjalnych OPSu)
- c) wzajemne uzupełnianie się działań partnerów;
- d) działania na rzecz poprawy jakości życia niezależnie od dofinansowania pojedynczych projektów

W celu osiągnięcia korzyści ze sprawie działającego partnerstwa lokalnego rekomendujemy:

WYELIMINUJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zawiazywanie partnerstw lokalnych jedynie na potrzeby realizacji projektów lub wypełniania założonych wskaźników. ▪ Nawiązywania partnerstw lokalnych jedynie ze względu na korzyści płynące dla Partnerów a nie ze względu na zredukowania problemu społecznego, zaspokojenie konkretnej potrzeby czy udoskonalenie systemu pracy.
ZREDUKUJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tworzenie dużej liczby partnerstw lokalnych skoncentrowanych na tych samych zagadnieniach
WZMOCNIJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Istniejące partnerstwa lokalne poprzez bieżący monitoring i ewaluację ich działań, przyjmowanie nowych partnerów,

Międzysektorowa
współpraca

	<p>weryfikację podejmowanych działań, wprowadzanie zmian w strukturze, systemie współpracy itd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ System przepływu informacji o działaniach podejmowanych przez różne instytucje w danym obszarze tematycznym w celu wyłonienia potencjalnych partnerów lokalnych ▪ Procesy tworzenia/animowania partnerstw lokalnych
STWÓRZ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zasady tworzenie Partnerstw lokalnych (w tym warunki przystąpienie do Partnerstwa, zobowiązania partnerów, sposób komunikacji, zasady rozwiązania partnerstwa lub wyłączenia poszczególnych partnerów)

PODSUMOWANIE

Powstały dokument jest zbiorem obserwacji praktyków, osób bezpośrednio zaangażowanych. Jednak mimo to wydaje się dosyć ogólnikowy. Niestety nie podaje gotowych recept, których tak często oczekujemy (jeżeli zrobimy *a* to efekt będzie *b*). 25 lat samorządności powinno jednak dać nam już wystarczająco dużo wiedzy do tego, żeby stwierdzić, że rzeczywistość społeczna tak nie działa. Inicjatywy doskonale działające za granicą, czy nawet w sąsiedniej gminie wcale nie muszą dobrze działać u nas. Jest po prostu zbyt wiele zmiennych. Dlatego właśnie powstał samorząd, żebyśmy nie byli dyrygowani odgórnie. Właśnie po to mamy w preambule Konstytucji, ale także ustawie *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* zasadę pomocniczości. Bierzmy sprawy w swoje ręce.

I tym stwierdzeniem chcielibyśmy odpowiedzieć na dosyć przewidywalny zarzut - wiele z powyższych propozycji jest zawieszonych w próżni, to znaczy z dokumentu nie wynika kto powinien zredukować, lub wzmocnić zjawisko czy też trend. Odpowiedź na ten zarzut jest oczywista- jeżeli w danej jednostce samorządu terytorialnego nie będzie dobrej woli, a także lidera który weźmie odpowiedzialność na siebie – żaden dokument, ani wskazówka nie pomoże.

Piotr Masłowski i zespół w składzie

Anna Cebula

Piotr Dominiak

Kamil Jakubiak

Materiały wypracowane w projekcie:

Analiza badań (dok FOPPSZ) **Rekomendacje Rybnik**

1. Organizacja wspólnych szkoleń (JST-NGO) na temat klauzul społecznych – w tym wizyta

- studyjna do Gmin, w których ten mechanizm został z powodzeniem zastosowany;
2. Edukowanie organizacji pozarządowych z korzystania z różnych źródeł informacji oraz rozumienie społecznych i gospodarczych konsekwencji rozwoju informatyki i dostępności informacji;
  3. Udzielanie wsparcia przez specjalistów w obszarach problemowych wskazanych przez beneficjenta (głównie NGO);
  4. Motywowanie organizacji pozarządowych do aktywnego budowania społeczeństwa obywatelskiego i kreowania polityki miejskiej;
  5. Zaangażowanie przedstawicieli JST i NGO do wspólnych spotkań z mieszkańcami;
  6. Zorganizowanie spotkania JST z rzecznikami prasowymi gmin lub osobami odpowiedzialnymi za promocję w celu podniesienia jakości współpracy;
  7. Utworzenie przez JST zakładek dla NGO na swoich stronach internetowych, które wspólnie by redagowali przedstawiciele obydwu sektorów;
  8. Wypracowanie przez JST i NGO mechanizmów partycypacji i budżetu obywatelskiego (wskazanie mocnych i słabych stron);
  9. Stworzenie bazy teleadresowej organizacji pozarządowych i przekazanie jej JST w celu przesyłania aktualnych informacji na temat 3 sektora, konsultacji, itd.
  10. Opracowanie przez JST tzw. newsletterów subskrybowanych po podaniu adresu e-mail;
  11. Wskazanie i wzmocnienie małych organizacji pozarządowych, ukazanie im potencjału jaki wynika z projektów partnerskich;
  12. Pokazanie JST i NGO dobrych praktyk w zakresie realizacji projektów współfinansowanych ze środków unijnych.
  13. Zainteresowanie JST i NGO tematyką rewitalizacji i zintegrowanych inwestycji terytorialnych.
  14. Włączenie do projektu pn. „Międzysektorowa współpraca czyli wspólnota samorządowa w innym wymiarze” przedstawicieli PUP, agencji pracy, itd.

Analiza badań (dok FOPSZ) **Rekomendacje Jastrzębie i Żory**

5.1 Rekomendacje w zakresie zasad współpracy

Wywiady pogłębione przeprowadzone wśród organizacji pozarządowych i samorządów

Jastrzębia-Zdroju i Żor pokazały, że najważniejszym obszarem dla rozwoju współpracy jest konsultowanie przez samorząd terytorialny i organizacje pozarządowe założeń projektów i aktów normatywnych oraz zasad realizacji innych przedsięwzięć.

Wobec tego rekomenduje się przeprowadzenie warsztatu / szkolenia dla pracowników samorządowych oraz organizacji pozarządowych w zakresie zasad współpracy prowadzenia konsultacji społecznych. Opracowanie pt. „Model współpracy ...” wskazuje jednoznacznie, że bardzo ważne w poprawie jakości współpracy jest właściwe rozumienie zasad współpracy jakie zapisane są w Ustawie o pożytku publicznym i o wolontariacie. W tym przypadku należy przedstawić następujący sposób rozumowania zasad współpracy:

- Zasada suwerenności oznacza dobrowolność udziału organizacji pozarządowych w konsultacjach oraz swobodę wyrażenia opinii.
- Zasada partnerstwa oznacza równość głosu i opinii formułowanych przez każdego z uczestników konsultacji. Zakłada również otwartość na głosy pozostałych uczestników konsultacji oraz gotowość do samoograniczenia się w formułowaniu żądań.
- Zasada pomocniczości oznacza, że organizator konsultacji jest zobowiązany do stworzenia warunków umożliwiających efektywne uczestnictwo wszystkim zainteresowanym.
- Zasada efektywności oznacza dążenie do osiągnięcia reprezentatywności środowiska pozarządowego, w tym także za pośrednictwem organizacji branżowych i reprezentacji sektora.
- Zasada uczciwej konkurencji oznacza szeroki dostęp do konsultacji dla wszystkich zainteresowanych na określonych, upowszechnionych i akceptowanych zasadach.
- Zasada jawności oznacza, że materiały z konsultacji są powszechnie dostępne, zaś wyniki są rozpowszechniane w całym lokalnym środowisku, a nie tylko w gronie uczestników konsultacji.

Poprawa świadomości stron w zakresie przestrzegania zasad współpracy przyczyni się do wzrostu umiejętności organizacji pozarządowych i samorządów w zakresie prowadzenia konsultacji społecznych.

Analiza badań (dok FOPSZ) **Rekomendacje Wodzisław**

1. Wskazane w badaniach jasno zostało, że kluczowym czynnikiem do prawidłowego

współdziałania pomiędzy oboma sektorami jest otwartość, życzliwość zainteresowanie urzędników współpracą z organizacjami. W wypowiedziach badanych bardzo często pojawiały się przykłady dobrych praktyk urzędników w relacjach z organizacjami, chęć pomocy, życzliwość oraz zaangażowanie urzędników w kontakty z ngo. Dotyczy to tak małych jak i dużych środowisk.

2. W niektórych przypadkach o fiasku konsultacji lub braku informacji zwrotnej decyduje sama formuła i procedura komunikacji. Warto więc korzystać z innych, czasem bardzo nowatorskich (jak np. stoliki obywatelskie, warsztaty partycypacyjne składające się z diagnozy, przygotowania społecznej koncepcji i podsumowania), lub skutecznej acz już anachronicznej metody systemem kurendy, która sprawdza się doskonale w niewielkich sołectwach lub dzielnicach miast.

3. W gminach pracujących na funduszu sołeckim pokazać kolejny krok w zastosowaniu budżetu obywatelskiego jakimi jest inicjatywa społeczna i budżet partycypacyjny. Łatwiej wytłumaczyć zasady funkcjonowania np. budżetu obywatelskiego tam, gdzie działa już podobny system.

4. W budżecie obywatelskim jest tak, że wszystko opiera się na wzajemnym zaufaniu pomiędzy mieszkańcami, a samorządem. Aby wprowadzić budżet obywatelski nie trzeba tworzyć nowego prawa. Wystarczy jedynie dobra wola „władzy”.

Warto w projekcie wskazać poprzez kilka warsztatów lub konferencji że najprościej od spotkania z radnymi, prezydentem i mieszkańcami, na którym przedstawiona zostanie idea budżetu obywatelskiego. Może więc wizyta studyjna w miejscach, gdzie taki budżet już działa warto zorganizować.

5. W ramach prowadzonego projektu warto stworzyć lub zaktualizować bazę ekspertów (mentorów) zewnętrznych, którzy mogą być pomocni podczas opracowywania strategii zmian, rozwoju współpracy międzysektorowej, przydatnych na konferencje, spotkania, warsztaty itp... Baza ta może funkcjonować przy FOPSZ lub Biurze Subregionu Zachodniego.

6. Gminy wiejskie powinny mieć dostęp do bazy organizacji sieciowych i związków organizacji, które mogą być pomocne podczas opracowywania programów (przykładem może być CRiS w Rybniku), strategii, zadań itd..., jeśli w środowisku nie działają stowarzyszenia lokalne. Podmiotem odpowiedzialnym za tworzenie mogą być jednostki samorządu terytorialnego szczebla powiatowego – Rady Pożytku. Odpowiedzialnymi

osobowo mogą być urzędnicy ds. współpracy z ngo.

7. Tak samo w gminach wiejskich i miejskich należy rozwijać transparentność przebiegu współpracy, zwłaszcza jeśli te same osoby działają w strukturach samorządowych i są członkami ngo.

8. Koniecznym byłoby powoływanie na poziomie gmin i powiatów w tych jednostkach gdzie takich stanowisk nie ma , pełnomocników do spraw organizacji pozarządowych.

9. Należy szkolić przedstawicieli organizacji pozarządowych i samorządowców, którzy w ramach swoich kompetencji są zaangażowani we współpracę międzysektorową oraz tworzenie różnorodnych polityk publicznych. Najbardziej efektywne byłyby szkolenia z udziałem przedstawicieli obu stron, w czasie których przekazywana jest wiedza merytoryczna dotycząca współdziałania.

10. Rekomenduję także tworzone przez władze samorządowe, oczywiście po konsultacjach z organizacjami pozarządowymi instytucję, której zadaniem jest wspieranie lokalnych organizacji pozarządowych.

W rodzimej gminie Rudnik taka instytucja (Gminne Centrum Informacji) prowadzona jest przez urzędników we współpracy z wybranymi , posiadającymi odpowiednie doświadczenie organizacjami pozarządowymi.

Realizując te zadania warto pamiętać że nie ma idealnych rozwiązań, każde winno być dostosowane do lokalnych warunków panujących w danym środowisku.

Jak pokazuje dwudziestopięcioletnia historia samorządu w Polsce istnieją siły niechętnie zmianom. Projekt jest szansą na poznanie tych sił w poszczególnych obszarach i wspólne ich niwelowanie. Propozycje działań powinny być elastyczne, a ich realizacja przez obie strony uczeniem się poprzez wspólne działanie.

Analiza badań (dok FOPSZ) **Rekomendacje Racibórz i Powiat Raciborski**

Podsumowując badanie obszaru wyznaczonego granicami Powiatu Raciborskiego na

pierwsze miejsce wysuwa się opinia o pracy urzędników wystawiona przez NGO. Jest to bardzo mocna strona badanego obszaru, której nie wolno nie wziąć pod uwagę przez realizatorów projektu „Międzysektorowa współpraca czyli wspólnota samorządowa w innym wymiarze” .

W opinii większości badanych NGO i JST potrzeba jest uproszczenia procedur i przepisów prawa w taki sposób aby były one czytelne dla wszystkich beneficjentów programów samorządowych.

Wielokrotnie organizacje pozarządowe nie stają do konkursów, programów i projektów z Funduszy

Europejskich, z uwagi na brak wymaganego własnego wkładu finansowego. Działalność tych organizacji oraz ich siła to determinacja, zaangażowanie i świadczona w ramach wolontariatu praca na rzecz środowiska lokalnego.

Kolejnym wnioskiem nasuwającym się po analizie to potrzeba wspólnych warsztatów i szkoleń liderów organizacji pozarządowych z urzędnikami. Szczególnie ważne jest zapoznanie obu stron z budżetem obywatelskim, pokazanie dobrych praktyk np. fundusz sołecki który funkcjonuje we wszystkich samorządach gminnych prócz Kornowaca.

W gminach posiadających fundusz sołecki kolejnym krokiem w zastosowaniu budżetu obywatelskiego byłaby inicjatywa społeczna i budżet partycypacyjny. Łatwiej wytłumaczyć zasady funkcjonowania np. budżetu obywatelskiego tam, gdzie działa już podobny system.

Potrzeba jest , aby we wszystkich samorządach funkcjonowało stanowisko pełnomocnika ds organizacji pozarządowych, którego zadaniem byłaby koordynacja wspólnych działań z samorządem oraz wymiany informacji.

Warto podjąć dalsze działania animacyjne wśród lokalnej społeczności (np. Wodzenie Bera, Pogrzeb Basa, Powiatowy Konkurs Potraw Kulinarnych itd...) Koniecznym byłoby , aby na badanym terenie powstała jednostka lub organizacja , której zadaniem byłoby koordynowanie tych działań, wyszukiwanie potencjalnych animatorów lokalnych i ich szkolenie. Dobrym adresatem tego wniosku jest Agencja Promocji i Rozwoju Zamku Piastowskiego w Raciborzu.

Wskazane w analizie rodzaje konsultacji społecznych są niewystarczające, anachroniczne i mało efektywne.

Jest koniecznym wypracowanie wspólnych dla NGO i JST procedur dotyczących konsultacji społecznych dotyczących różnego rodzaju problemów lokalnych.

Międzysektorowa
współpraca

Ocenił w stopniu dostatecznym uczestnictwo w spotkaniach i konferencjach, uczestnictwo w FOP-ie, a także słabo ocenione uczestnictwo w innych komitetach, radach i komisjach samorządowych pozwala nasunąć wniosek o potrzebie bardziej przemyślanego i atrakcyjniejszego prowadzenia tego typu zajęć, a przede wszystkim, pozwolić ich współprowadzenie przez NGO. Warto zwrócić uwagę na bardziej atrakcyjniejsze formy informowania organizacji pozarządowych o planowanych konsultacjach, konferencjach, spotkaniach, komisjach itp. Można by wykorzystać do tego celu narzędzia jakimi są powszechnie dostępne technologie (powiadomienie SMS, poczta elektroniczna).

